

რუსეთის ეკონომიკური ურთიერთობები აზიასთან: ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა და ინდოეთი

ლიკა ილურიძე, ალექსანდრე შახნაზაროვი
თსუ სტუდენტები

რეზიუმე

აზიის რეგიონი, განსაკუთრებით კი ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა და ინდოეთი ბოლო პერიოდში უფრო და უფრო საინტერესო ხდება რუსეთის ფედერაციისათვის. მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლოა რუსეთსა და ჩინეთს ბევრ რამეში არ მონონდეთ ერთმანეთი ან არ ესმოდეთ ერთმანეთის, ისინი მტკიცედ არიან დაკავავშირებული ორმხრივად მომგებიანი ურთიერთობებით. რუსეთისათვის ჩინეთი წარმოადგენს იარაღის გასაღების უმნიშვნელოვანეს ბაზარს, სავაჭრო ურთიერთობების მხრივ კი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი პარტიორია, რაზეც მიუთითებს ყოველწლიურად მზარდი ექსპორტ-იმპორტი. რუსეთისა და ჩინეთის ურთიერთობები უფრო მეტად დამყარებულია საერთო ინტერესებზე და არა საერთო ღირებულებებზე.

განსაკუთრებით კი ყირიმის ანექსიის შემდეგ, როდესაც დასავლეთმა სანქციები დაუწესა რუსეთს, მან მოახდინა თავისი ეკონომიკის რეორიენტაცია და აქცენტი ჩინეთზე გადაიტანა. ინდოეთი განსხვავებული ტიპის გამოწვევაა რუსეთისათვის, რადგან იგი ტრადიციულ პარტნიორად აღიქმება. მზარდი ეკონომიკური კავშირები კი, ისევე, როგორც ჩინეთთან, ინდოეთთანაც შესამჩნევია.

საკვანძო სიტყვები: რუსეთი-ჩინეთი, რუსეთი-ინდოეთი, ეკონომიკური ურთიერთობა, სავაჭრო ბრუნვა.

ძირითადი ტექსტი

რუსეთი-ჩინეთი: დღეისათვის რუსეთსა და ჩინეთს შორის ურთიერთობები ძირითადად სამხედრო და ეკონომიკურ სფეროებს მოიცავს. მათ შორის ურთიერთობების მოკლე ისტორი-

ას, რომ გადავავლოთ თვალი. ჯერ კიდევ 1949 წელს სსრკ ცნობს ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკას. 1950-53 წლებში ერთად დაეხმარნენ ჩრდილოეთ კორეას სამხრეთ კორეისა და დასავლელი პარტნიორების წინააღმდეგ. ამ ყველაფერთან ერთად მათ შორის ეკონომიკური ურთიერთობები დინამიურად ვითარდებოდა.

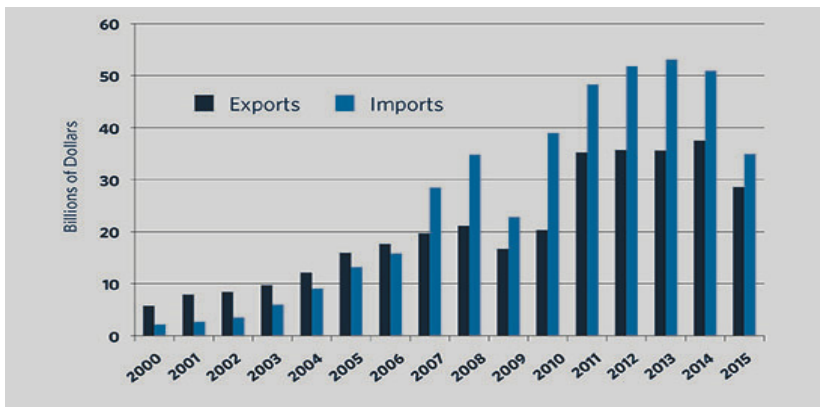
სსრკ-ჩინეთს შორის **სავაჭრო ურთიერთობებმა პიკს მიაღწია** 1958-1959 წლებში, 1960-1962 წლებში კი ვაჭრობა მნიშვნელოვნად შემცირდა. რაც მნიშვნელოვანწილად გამოწვეული იყო 60-იან წლებში სხვადასხვა სახის კავშირების შესუსტებით. კერძოდ, 1956-1966 წლებში მომხდარი სსრკ-ჩინეთის განხეთქილებით, რომელიც მომდინარეობდა ცივი ომის დროს დოქტრინული განსხვავებებით გამოწვეული მარსიზმ-ლენინიზმის (თეორილი პრინციპების) განსხვავებული ინტერპრეტაციით „რაზეც დამატებით გავლენას ახდენდა თითოეული სახელმწიფოს ეროვნული ინტერესები. 1969 წელს ამ ყველაფერმა თავის აპოგეას მიაღწია და მოხდა სასაზღვრო შეტაკებები.

დათბობის ხანა 80-იან წლებში დაიწყო, 1982 წელს აღდგა ორმხრივი ურთიერთობები, 1989 წელს მიხეილ გორბაჩოვი ჩავიდა ბეიჯინგში და ურთიერთობების ნორმალიზაცია გამოაცხადა. ნორმალიზებული ურთიერთობები გაგრძელდა ელცინის დროს, 1992 წელს მიიღეს „მეგობრობის“ დეკლარაცია, 1996 წელს ორ ქვეყანას შორის სტრატეგიული პარტნიორობის შესახებ ხელშეკრულებას მოეწრა ხელი, ურთიერთობების დათბობამ თავისთავად დადებითი გავლენა მოახდინა რუსეთ-ჩინეთის ეკონომიკურ ურთიერთობებზე.

2000 წლის შემდეგ ჩინეთი მსოფლიოში უდიდესი იარაღის იმპორტიორი იყო და უმეტესწილად ეს რუსეთიდან ხდებოდა.

ორ ქვეყანას შორის ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავებას ხელს უწყობს **შანხაის თანამშრომლობის ორგანიზაცია**, რომელიც დაარსდა 2001 წლის 15 ივნისს ჩინეთის, რუსეთის, ყაზახეთის, ტაჯიკეთის, ყირგიზეთისა და უზბეკეთის ქვეყნების ლიდერების მიერ. მისი შექმნა, პირველ რიგში, გამოწვეული იყო რუსეთ-ჩინეთის ინტერესებით, რომ გაძლიერებულიყო მათი

ურთიერთობა ეკონომიკაში, განსაკუთრებით კი ენერგეტიკის სფეროში. ის, რომ ჩინეთი რუსეთისათვის უმნიშვნელოვანესი სავაჭრო პარტნიორია მიუთითებს, რომ ჩინეთი რუსეთისათვის რიგით მეორე უდიდესი ექსპორტიორი, ხოლო პირველი იმპორტიორი ქვეყანაა. ჩინეთში რუსეთიდან დიდი რაოდენობით შედის მეტალები, ხე-ტყის მასალა, სხვადასხვა სახის მადანი, საკვები და სხვა. ხოლო, რუსეთში დიდი რაოდენობით შედის ჩინური ელექტრო ნაწარმი, იზრდება ავტომობილების რაოდენობაც, რომელმაც 2007 წელს 50,000 შეადგინა, ჩინეთიდან რუსეთში საკვები პროდუქტების იმპორტსაც ახდენენ. 2000-2008 წლებში ჩინეთსა და რუსეთს შორის ვაჭრობის მოცულობა 8 მლრდ-დან 28 მლრდ-მდე გაიზარდა. ვაჭრობის ბრუნვა რუსეთსა და ჩინეთს შორის 20.8 %-ით გაიზარდა და 2017 წელს 84.07 მილიარდი დოლარი შეადგინა. ორი მსხვილი პარტნიორი 2020 წლისთვის 200 მილიარდი დოლარით ვაჭრობის გაზრდას გეგმავს. 1999 წლისათვის ორ ქვეყანას შორის **სავაჭრო ბრუნვა** 5.5 მილიარდი დოლარი იყო, 2006 წლისათვის კი უკვე 32 მილარდ დოლარამდე გაიზარდა.

დანართი #1

წყარო:<http://carnegie.ru/2016/06/29/friends-with-benefits-russian-chinese-relations-after-ukraine-crisis-pub-63953>

მთავარი მაინც ენერგეტიკულ სფეროში თანამშრომლობაა, რაზეც ცალსახად მიუთითებს დანართი #2. 1995 წლიდან 2002 წლამდე, ენერგეტიკული, როგორც რუსული ექსპორტის საერთო ღირებულების პროცენტული მაჩვენებელი ჩინეთში სამჯერ გაიზარდა. ჩინეთი სწრაფად ხდება ნავთობის ყველაზე დიდი მე-3 მომხმარებელი(აშშ-სა და იაპონიის შემდეგ). 2006 წელს 4 უმნიშვნელოვანეს პროექტს მოეწერა ხელი.

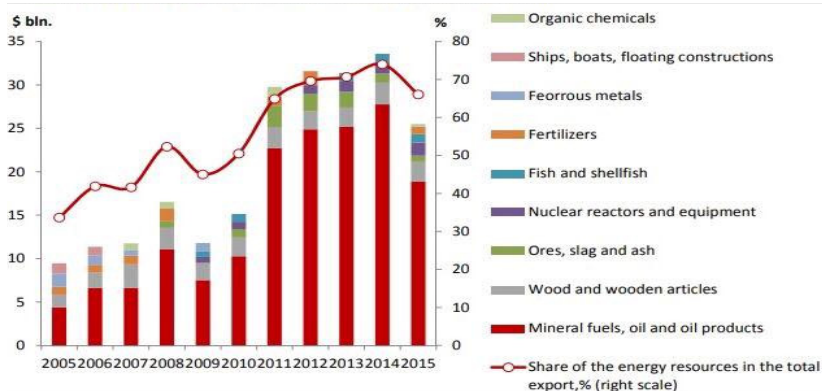
1) ტაიჩიდან სკოვოროდინომდე და შემდეგ ჩინეთის გავლით ნახოცკამდე ნავთობსადენის მშენებლობას;

2) დასავლეთ ციმბირის ვაკის გაზის საბადოებიდან, უნდა დაწყებულიყო და ქსინიანგის რეგიონის გავლით შანჰაიში ჩასულიყო 2 გაზსადენი;

3) სახალხი ვლადივასტოკის ხაზი იქნებოდა, რომელიც ასევე ჩინეთის ბაზრის გათვლით კეთდებოდა;

4) ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკას და კერძო რუსულ კომპანიას შორის დადებული ხელშეკრულება, რაც ჩინეთისათვის ასევე ნავთობპროდუქტების მიწოდებას გულისხმობდა.

ამჟამად რუსეთს ჩინეთში ნავთობი სამი გზით გააქვს: მილსადენებით ყაზახეთიდან და სკოვოროდინოდან. ასევე კოზმინოს პორტიდან. გარდა ამისა კოზმინოსა და სკოვოროდინოს საერთო მილსადენით, აღმოსავლეთ ციმბირის სისტემა - წყნარი ოკეანე.

დანართი #2

ბუნებრივი აირის მისაწოდებლად დაგეგმილი იყო ე.წ. „**ციმბირის ძალის**“ ამოქმედება, 40-წლიანი შეთანხმებას გაზის მარაგის შესახებ „გაზპრომსა“ და „ჩინეთის ნავთობის ეროვნულ კორპორაციას“ შორის დაიდო, რომელთან დაკავშირებითაც ინფორმაცია „ჩინეთის ნავთობის ეროვნულმა კორპორაციამ“ საკუთარ ვებგვერდზე გაავრცელა, სადაც ნათქვამი იყო, რომ 2018 წლიდან რუსეთი ჩინეთს 38 მილიარდ კუბურ მეტრ ბუნებრივ აირს მიაწვდიდა. რამდენიმე წელში კი მილსადენს მოცულობის თითქმის სამჯერ გაზრდის შესაძლებლობა იქნებოდა. ჩინეთი მილსადენს საკუთარ ტერიტორიაზე ქვეყნის ჩრდილოეთში ააშენებდა, ხოლო რუსეთი კი მილებს ციმბირის მადნებიდან ჩინეთის საზღვრამდე მიიყვანდა.

მშენებლობის დასრულების შემთხვევაში, ეს რუსეთისთვის ყველაზე მასშტაბური ენერგო-პროექტი იქნებოდა. მილსადენის აშენებასთან დაკავშირებული მოალაპარაკებები 1990-ანი წლების ბოლოს დაიწყო და მის ბოლომდე მიყვანას ყოველთვის ფასთან დაკავშირებული უთანხმოება უშლიდა ხელს. ეს მილსადენი რუსეთს ისეთი მსხვილი ბაზრის ათვისების საშუალებას მისცემდა, როგორიც ჩინეთია და ეს მაშინ მოხდებოდა, როცა რუსეთი (დასავლეთის) სანქციებიდან გამომდინარე ზენოლას განიცდიდა, მაგრამ იქიდან გამომდინარე, რომ აღნიშნული მილსადენის მშენებლობა ძალიან დიდ ხარჯებთან იყო დაკავშირებული, საბოლოოდ ვერ მოხდა მისი ამოქმედება.

რუსეთი-ინდოეთი: მჭიდრო ეკონომიკური, დიპლომატიური თუ სხვა ტიპის ურთიერთობა „**ცივის ომის**“ დროსაც თვალშისაცემი იყო იმჟამინდელ სსრკ-სა და ინდოეთს შორის და დღესაც გრძელდება უკვე რუსეთსა და ინდოეთს შორის. 1947 წლის, დამყარდა რა დიპლომატიური ურთიერთობანი სახელმწიფოებს შორის, შემდეგ 1955 წელი შეგვიძლია მივიჩნიოთ მჭიდრო ორმხრივი კავშირის ათვისების წერტილად, როდესაც ჯერ ინდოეთის პრემიერ მინისტრი, ჯავაჰარლალ ნერუ ეწვია სსრკ-ს, შემდეგ კი-ნიკიტა ხრუშჩოვი ეწვია ინდოეთს საპასუხო ვიზიტით, სადაც კომუნისტური პარტიის პირველმა მდივანმა ინდოეთის სუვერენიტეტს დაუჭირა მხარი ქაშმირის რეგიონში. მნიშვნელო-

ვანი იყო რუსეთის პრეზიდენტის, ვლადიმერ პუტინის, ვიზიტი ინდოეთში 2000 წელს, ამ ვიზიტისას ხელი მოეწერა **დეკლარაციას რუსეთსა და ინდოეთს შორის სტატეგიული თანამშრომლობის შესახებ**. დოკუმენტი თანამშრომლობის განვითარებას შემდეგ სფეროებში მოიცავდა-პოლიტიკა (მათ შორის ორმხრივი ურთიერთობების განვითარება; ორმხრივი ვიზიტები და სხვა), სავაჭრო-ეკონომიკური სფერო, თავდაცვა, მეცნიერება, კულტურა. ცალკე აღნიშვნის ღირსია რუსეთის პრეზიდენტების ვიზიტები ინდოეთში, 2000, 2004, 2007, 2012 და 2014 წლებში პუტინის მიერ, 2008 და 2010 წლებში კი-მედვედევის თაოსნობით, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს სახელმწიფოებს შორის საქმიანი კავშირების არსებობას. 2004 წლის სამიტი უნდა გამოვყოთ, სადაც ლიდერებმა დააფიქსირეს მხარდაჭერა მულტილატერალური მიდგომების საერთაშორისო პრობლემებისადმი და უარყვეს ერთპოლუსიანი მიდგომა. აღსანიშნავია, რომ ორმხრივი ურთიერთობების განვითარებაში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია სწორედ ეკონომიკური კავშირების დამყარებას სხვადასხვა სფეროში. 2018 წლის იანვარ-სექტემბერში გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით რუსეთიდან ინდოეთში ექსპორტი \$4,4-დან \$5,5 მლრდ.-მდე გაიზარდა, იმპორტი ინდოეთიდან კი-\$2,1-დან \$2,3-მდე გაიზარდა, ორ ქვეყანას შორის **საერთაშორისო ვაჭრობის მოცულობა**, შესაბამისად, \$6,6-დან \$7,8 მლრდ.-მდე გაიზარდა. 2017 წლის ბოლოს წლიურმა ბრუნვამ \$9,4 მლრდ. შეადგინა, რაც თითქმის 21,5% აღემატება გასული წლის იმავე მაჩვენებელს (Federal customs service of Russia, 2018). მნიშვნელოვანია, რომ მხარეები ორმხრივი წლიური ბრუნვის ზრდას \$30 მლრდ.-მდე იმედოვნებენ 2025 წლისთვის. 2018 წელს ცნობილი გახდა, რომ ოქტომბრის ვიზიტის ფარგლებში ინდოეთის პრემიერ-მინისტრისა რუსეთში, ხელი მოეწერება \$5 მლრდ. -იან კონტრაქტს რუსული „ეს-400“ ტიპის სისტემების შესაძენად (businessinsider, 2018), თუმცა ასეთი მსხვილი სამხედრო კონტრაქტი გამონაკლისს არ წარმოადგენს, რადგან რუსეთი ინდოეთის ყველაზე დიდი მიმწოდებელია იარაღისა.

დასკვნა

მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთი ცდილობს აშშ-ს გავლენის დასაბალანსებლად რეგიონში გამოიყენოს ჩინეთი და ინდოეთი, განსაკუთრებით კი ჩინეთი, რომელთანაც სულ უფრო ავითარებს ეკონომიკურ კავშირებს, ჩინეთ მაინც დიდი გამოწვევაა მისთვის, რაც იმაში მდგომარეობს ჩინეთი აგრძელებს ეკონომიკურ ზრდას და აფართოვებს გავლენის სფეროებს(განსაკუთრებით ცენტრალურ აზიაში, სადაც რუსეთის თავისი ინტერესები აქვს); შესაბამისად, ძალთა ბალანსიც მის სასარგებლოდ იცვლება. ჩინეთი სულ უფრო აფართოვებს თავის ეკონომიკას, რუსეთი კი შენუხებულია იმით, რომ მას არა აქვს შესაძლებლობა, ეკონომიკურად გაეჯიბროს ჩინეთს და მოსკოვში იკვეთება შიში იმისა, რომ ის შეიძლება თანდათან ჩამოქვეითებული იყოს პეკინის მიერ. მაგრამ აღნიშნული შიშების მიუხედავად, აშკარაა, რომ ჩინეთი მისთვის უმნიშვნელოვანესი ეკონომიკური პარტიორია და დიდი ალბათობით ეს ტენდენცია მომავალშიც გაგრძელდება. მზარდი ორმხრივი კავშირები მნიშვნელოვან როლს ასრულებს რუსეთ-ინდოეთის ურთიერთობებზეც, განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს აღმავალი დინამიკა ეკონომიკური მაჩვენებლებისა და მაღალი ინტენსივობა პოლიტიკური კონტაქტებისა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ჩინეთ-რუსეთის ეკონომიკური კავშირები. ინტერნეტი. http://www.chinadaily.com.cn/a/201809/12/WS-5b98af72a31033b4f4655a01.html?fbclid=IwAR2PIGnMcdAc282a5nLeCPkY4MFQp60g3DPfPPowgE_xYa8ewy3bE7RO2uU. ბოლო ნახვა.25 ნოემბერი,2018.
2. რუსეთ-ჩინეთის ურთიერთობები.ინტერნეტი. https://the-diplomat.com/tag/china-russia-relations/?fbclid=IwAR2D966gp2JubFfiGtF4GKcml7C4piFQYW_WAWSbuGeC0bvhnK4n2qNAdHE . ბოლო ნახვა.25 ნოემბერი,2018.
3. რუსეთი-ვაჭრობა შეიარაღებით. ინტერნეტი. <https://www.businessinsider.com/trump-%20may-impose-sanctions-on-india-after-buying-russian-s-400-weapons%20-2018-10> . ბოლო ნახვა.25 ნოემბერი,2018.

REFERENCES:

1. China-Russia economic ties in fast lane. http://www.chinadaily.com.cn/a/201809/12/WS5b98af72a31033b4f4655a01.html?fbclid=IwAR2PIGnMcdAc282a5nLeCPkY4MFQp60g3DPfPPowgE_xY-a8ewy3bE7RO2uU.

2. Russia-China relations. https://thedi diplomat.com/tag/china-russia-relations/?fbclid=IwAR2D966gp2JubFfiGtF4GKcml7C4piFQYW_WAWSbuGeC0bvhnK4n2qNAdHE.

3. Russia is about to sell a US ally billions of dollars in weapons, and Trump may have to respond. <https://www.businessinsider.com/trump-may-impose-sanctions-on-india-after-buying-russian-s-400-weapons-2018-10>.

RUSSIA'S ECONOMIC RELATIONS WITH ASIA: THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA AND INDIA

Lika Iluridze, Aleksandre Shakhnazarovi

TSU Students

RESUME

The Asian region, especially the People's Republic of China and India, is more and more interesting for the Russian Federation. Even though Russia and China do not like each other or do not understand each other, they are strongly committed to mutual beneficial relationships. China is the key market for sales to Russia and one of the key partners in trade relations is indicative of growing export-import every year. The relations between Russia and China are more based on common interests rather than common values. Especially after the annexation of Crimea, when the West imposed sanctions on Russia, it has reorganized its economy and emphasized on China. India is a different type of challenge for Russia because it is perceived to be a traditional partner. The growing economic ties, as well as with China, is still visible in India.

Key words: Russia-China; Russia-India; Economic relations; Trade turnover.